

Арто Паасилина - „Годината на дивия заек“

В колата седяха двама потиснати и напрегнати мъже. През прашното предно стъкло слънцето блестеше силно в очите им. Беше лято, около Еньовден. Докато се движеха по прашния тесен път, финландският пейзаж минаваше покрай уморения им поглед, но никой от двамата не обръщаше внимание на красивата вечер.

Бяха журналист и фотограф в командировка, две нещастни, цинични същества. Наближаваха средна възраст, а надеждите им от младини далеч не се бяха осъществили, ни най-малко. Женени, мамени, разочаровани, и двамата се оплакваха от язва на стомаха, а ежедневието им бе изпълнено с какви ли не грижи и проблеми. Преди малко се бяха спречкали по въпроса дали да карат обратно към Хелзинки, или да останат да нощуват в Хейнола. Поради което сега не си говореха.

Във великолепната лятна нощ пътуваха навъсени, с напрегнати изражения и сгушени вратове, всеки убеден в правотата си, и даже не забелязваха колко тъжна бе цялата ситуация. Тягостно, мъчително пътуване.

На едно огряно от слънцето хълмче подскачаше малко диво зайче. Опиянено от лятото, то застана на задните си лапи по средата на пътя, а червеното слънце го обрамчи като в живописно платно.

Фотографът, управляващ колата, видя животинчето, но затъпелият му мозък не можа да отреагира навреме и той не успя да избегне сблъсъка. Прашното му сабо натисна рязко спирачката, но прекалено късно. Ужасеното зайче подскочи високо, чу се глух удар, когато то тупна до предното стъкло, преди да изхвърчи към гората.

- Ей, сгазихме заек – каза журналистът.

- Да й се не види и гадината, пак добре, че не счупи стъклото.

Фотографът спря колата и даде на заден към местопрестъплението. Журналистът излезе на пътя.

- Виждаш ли го? – попита неохотно фотографът.

Беше спуснал страничното стъкло, но не загаси двигателя.

- Какво? – извика журналистът от гората.

Фотографът запали цигара и задърпа със затворени очи. Сепна се чак когато цигарата опари ноктите му.

- Хайде, идвай вече, нямам време да седя тук заради някакъв скапан заек.

Журналистът вървеше като отнесен из рехавата горичка. В един момент стигна до някакъв малък участък обработваема земя, прекоси го, прескочи канавката и огледа тъмнозелената полянка зад нея. Дивото зайче стоеше върху тревата.

Счупеното му задно краче жално висеше и това явно му причиняваше такава болка, че то дори не се опита да побегне при вида на приближаващия се човек.

Журналистът вдигна уплашеното до смърт зайче. Прекърши една клонка и направи шина за задното краче, после накъса носната си кърпа на ивици и завърза клонката. Зайчето криеше глава между предните си лапи, а ушите му потрепваха в унисон със забързаните удари на сърцето му.

В далечината, от пътя, се чу нервно буботене на кола, две сърдити предупредителни бибипки, придружени с провикването:

- Връщай се де! По дяволите, никога няма да стигнем до Хелзинки, ако продължиш да се мотаеш из тая тъпа гора! Ако не дойдеш веднага, прибирай се както намериш за добре!

Журналистът не отговори. Той държеше животинчето, което, изглежда, нямаше други наранявания и постепенно се успокояваше.

Фотографът излезе от колата. Огледа ядосано гората, но спътникът му никъде не се виждаше. Изруга, запали цигара и закрочи нервно напред-назад по пътя. Откъм гората

пак нищо. Смачка фасата с крак и извика:

- Стой си там, шурак такъв, аз си тръгвам!

Ослуша се още малко, но след като не получи отговор, се метна бесен зад волана, даде газ и потегли. Чакълът на пътя изскърца под гумите. След миг от колата нямаше и следа.

Журналистът седеше до канавката със заека в скута си. Приличаше на стара жена, потънала в мислите си с плетка в ръце. Шумът от колата на фотографа вече не се чуваше. Слънцето залязваше.

Журналистът пусна зайчето на поляната и за миг се уплаши, че то може да побегне, но животинчето се кротна на тревата, а когато мъжът отново го вдигна, то вече изобщо не се боеше.

- Е, наредихме се – каза мъжът на заека.

Дотук я бе докарал – седеше в гората сам, по сако, в лятната вечер, оставен на произвола на съдбата.

Какво се прави обикновено в подобни ситуации? Мъжът си каза, че май е трябвало да отговори на призивите на фотографа. Сега сигурно се налагаше да се върне на пътя, да изчака следващата кола и да помоли да го качат, за да се добере някак си до Хейнола или до Хелзинки.

Идеята му се стори крайно неприемлива.

Журналистът отвори портфейла си. В него имаше няколко стотачки, журналистическата му карта, здравната карта, снимка на съпругата му, няколко монети, два презерватива, връзка ключове, стара значка от студентски празник. И още – писалка, бележник, пръстен. На бележника му неговият работодател беше поръчал да напечатат: Каарло Ватанен, журналист. Според кода на здравната му застраховка Каарло Ватанен беше роден през 1942 г.

Ватанен се изправи, посъзерцава последните слънчеви отблясъци зад гората и кимна на заека. Погледна към пътя, но не направи и крачка, за да тръгне натам. Вдигна заека от земята, постави го внимателно в страничния джоб на сако си и закри от обработваемия участък към полумрака на гората.

Вбесеният фотограф стигна до Хейнола. Там зареди колата с бензин и реши да отиде в хотела, където журналистът бе предложил да пренощуват.

Фотографът взе стая с две легла, съблече прашните си дрехи и влезе под душа. След като се изкъпа, отиде в ресторанта на хотела. Мислеше, че журналистът съвсем скоро ще се появи. Тогава щяха да си изяснят нещата. Фотографът изпи няколко бири и след като хапна, продължи с по-твърди алкохолни напитки.

Журналистът обаче не се появи.

Късно през нощта фотографът все още седеше на бара в хотелския ресторант. Бе се вторачил в тъмната повърхност на плота и ядосан предъвкваше случилото се. През цялата вечер бе размишлявал. В резултат на което заключи, че оставяйки спътника си в гората в една на практика безлюдна местност, бе допуснал грешка. Нищо чудно журналистът вече да си е счупил крак, да се е изгубил или да е потънал в някое блато. Иначе досега със сигурност щеше да се е добрал до Хейнола, дори ако му се е наложило да ходи пеша.

Фотографът реши да звънне в Хелзинки на съпругата на журналиста.

Жената отвърна сънено, че не е виждала Ватанен, а когато усети, че човекът отсреща е пиян, тресна слушалката. Фотографът отново набра същия номер, но никой не вдигна.

Съпругата явно бе изключила телефона.

В малките часове на нощта фотографът взе такси. Реша да отиде да огледа мястото, на което бе зарязал колегата си, и да провери дали случайно не е още там. Таксиметровият шофьор попита подпийналия си клиент накъде да кара.

- На никъде. Просто карайте по пътя. Ще ви кажа къде да спрете.
Таксиметровият шофьор хвърли бърз поглед назад. Значи нощна автомобилна разходка из гората, далеч от града, и не отиваха никъде. Незабелязано извади пистолета от жабката и го постави на седалката между краката си, наблюдавайки притеснено своя клиент.

На върха на един хълм клиентът каза:

- Спрете тук.

Шофьорът сграбчи оръжието си. Пияният обаче излезе спокойно от колата и започна да вика:

- Ватанен, Ватанен!

Нощната гора не отвърна дори с ехо.

- Ватанен, ей, чуваш ли ме, Ватанен!

Мъжът си събу обувките, нави си крачолите до коленете и тръгна бос към гората.

Скоро потъна в мрака. Чуваше се как вика Ватанен.

Доста странен тип, помисли си шофьорът.

След като около половин час крещя из тъмната гора, клиентът се върна обратно на пътя. Помоли за парцал, за да избърше калните си нозе, и нахлузи обувките си на бос крак. Чорапите му се подаваха от джоба на сакото му. Поеха обратно към Хейнола.

- Май ви се е изгубил някой Ватанен?

- Точно. Оставих го вечерта горе на хълма, но вече не е там.

- Не е, и аз не го видях – потвърди шофьорът съпричастно.

На следващия ден в хотела фотографът се събуди към единайсет. Як махмурлук цепеше главата му, повръщаше му се. Спомни си за изчезването на журналиста. Трябваше веднага да звънне в службата на съпругата на Ватанен. Звънна и ѝ заразпря:

- Тръгна след един див заек горе на хълма, но не се върна. Аз, разбира се, го виках, но той дори не ми отговори, така че го оставих там. Всъщност май сам искаше да си остане там.

На което съпругата отвърна:

- Беше ли пиян?

- Не.

- Къде е тогава, човек не може просто така да изчезне.

- Обаче изчезна. Не се ли е прибрал случайно?

- Не. Ох, ще ме подлуди този човек. Ами не знам, да се оправя сам. И веднага да се прибира вкъщи, така да му кажеш.

- Ама как да му кажа, като не го знам къде е?

- Ами потърси го и го накарай веднага да ми звънне в службата. И му кажи, че за последен път ме разиграва така. Виж, дойде един клиент, предай му веднага да се обади. Хайде чао.

Фотографът звънна в редакцията.

- Така... и още нещо, Ватанен изчезна.

- Че къде се е дянал? – попита главният редактор.

Фотографът му разказа историята.

- Е, все някога ще се появи. Пък и вашият материал не е чак толкова важен, че да не може да го поотложим. Ще го пуснем, като си дойде Ватанен.

Фотографът изрази предположение, че с Ватанен може да се е случило нещо. От Хелзинки го успокоиха.

- Ти си ела сега тук. Каквото и да му се случило, то си е негова работа.

- Дали да не уведомя полицията?

- Да ги уведоми жена му, ако желае. Тя знае, нали?

- Знае, но много-много не се тревожи.
- Е, и ние няма какво толкова да му мислим.